

A mexikói bevándorlás folyamata az USA-ban

TMDK 2014

Széchenyi Egyetem Győr

Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar

Nemzetközi tanulmányok

Pápay Zoltán

JMJ74E

Pratz József András

BFK6AQ

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. A migráció fogalma, típusai, okai	3
3. A mexikói bevándorlás szakaszai.....	7
4. Az Amerikai Egyesült Államok – a bevándorlók országa	12
5. Határ és migráció.....	19
6. Mexikó, a migránsok hazája	22
7. USA – célország vagy átmeneti megoldás	25
8. A bevándorlók multikulturális öröksége	26
9. A bevándorlás következményei.....	28
10. Befejezés.....	33
Felhasznált irodalom:	34

1. Bevezetés

Kutatásunk témája a mexikói bevándorlás folyamatának vizsgálata az USA-ban. A probléma mindennapos, mely komoly gondokat okoz az államnak mind társadalmi, mind pedig politikai téren is. Tekintettel a bevándorlók számának korlátozására, úgy véljük, hogy napjaink gazdasági helyzetet ismerve számos országnak szüksége van a bevándorlókra, hiszen rengeteg az olyan munkahely, melyet általában szakképzett vagy szakképzetlen bevándorlókkal végeztetnek el. A kutatás során részletes visszatekintést nyerhetünk a 19. századig a mexikói migrációs folyamatba. Úgy véljük, hogy ehhez azonban, elengedhetetlen ismerni a migrációs folyamat történelmét, fajtáit, fogalmát, jellemzőit. A dolgozatban számos olyan adat szerepel, aminek segítségével átfogó képet kaphatunk arról, hogy mi váltotta ki a tömeges kivándorlás okait, és mindez a befogadó országban milyen társadalmi, politikai következményekkel jár.

2. A migráció fogalma, típusai, okai

A vándorlások okai rendkívül sokfélék lehetnek. A migráció lehet önkéntes, illetve kényszerű, melyekre sok példát láthatunk a történelem során és a jelenleg is. A lakóhely-változtatás elsősorban önkéntes migrációként értelmezhető csakúgy, mint a munkahely-változtatással vagy a tanulással kapcsolatos vagy a turisztikai célzatú vándorlás is. A természeti vagy ipari katasztrófák okozta népességmozgás, vagy a politikai, vallási, etnikai okokra visszavezethető üldöztetés alapvetően kényszerszármazéknak tekinthető. A különböző alapon zajló üldöztetések eredményeként akár több 10 000, sőt több millió ember is migrációra kényszerülhet. Erre kiváló példa a történelem során II. Nabú-kudurri-uszur, aki a Kr. e. VI. században több tízezer zsidót hurcoltatott „babiloni fogságba”. A hugenottáknak vallásszabadságot biztosító nantes-i ediktum (1596) 1685-ben történt visszavonását (fontainebleau-i ediktum) követően Franciaországot mintegy 3 000 000 protestáns hagyta el, a XX. század során a Szovjetunióban több tízmillió embert deportáltak GULAG - táborokba. A kényszerű migrációt generálhatják gazdasági okok is, itt megemlítendő példa az amerikai ültetvényekre behurcolt hozzávetőlegesen 12,5-15 millió afrikai rabszolga, vagy az 1845-50 között pusztító burgonyavész miatt hazáját elhagyni kényszerült mintegy 1 000 000 ír kivándorló is. A nagyarányú migráció társadalmi okokra is visszavezethető - Nagy-Britannia,

azzal a céllal, hogy társadalmilag nem kívánatosnak minősített állampolgáraitól (főként bűnözők és fegyencek) megszabaduljon, mintegy 170 000 főt áttelepített Ausztráliába.

Földrajzi távolság szerint is feloszthatjuk a vándorlásokat, így beszélhetünk *országon belüli, országok közötti, illetve kontinensek közötti vándorlásról*. A belső, vagy országon belüli vándorlások általában gazdasági vagy társadalmi tényezőkre vezethetők vissza, de jelentős népességmozgást generálhatnak politikai vagy természeti tényezők is. Gazdasági oka van annak a vándorlásnak, ha a fejletlenebb területekről a fejlettebbek irányába tart a népesség-átrendeződés, illetve ha a mezőgazdasági térségekből az iparosodott nagyvárosokba irányul a migráció. A vándorlás ezen kategóriája megjelenhet végleges áttelepülés formájában, de lehet ideiglenes letelepedés is, mely főként a munkavállalás időtartamára szorítkozó helyváltoztatás esetében fordul elő. A társadalmi tényezők nagyban meghatározzák a népességátrendeződést, mind állandó, mind ideiglenes jelleggel. Ideiglenes jellegűnek tekinthető a tanulás céljából történő vándorlás, a „migrációból” a diákok, hallgatók nagy többsége a tanulmányok folytatása alatt általában hetente, havonta visszatér. Ugyancsak főként társadalmi – és részben természeti gazdasági és – okokkal magyarázható az agglomerációkba való költözés. A nagyvárosokból való kivándorlás legmeghatározóbb okai a biztonságosabb, nyugodtabb életkörülmények és a természet-közelibb, élhetőbb környezet. A természeti tényezők elsősorban valamilyen katasztrófát követő, akár önkéntes, lakóhelyelhagyást eredményeznek, a politikai tényezők legjellemzőbben – például a Szovjetunió kapcsán – a tömeges deportálásban jelennek meg. A belső vándorlásokat továbbá osztályozhatjuk a megtett távolság alapján is, mely szerint megkülönböztethetünk intraregionális (például az agglomeráció településeibe való kiköltözés vagy a napi ingázás) és interregionális (nagyobb térségek, régiók közötti mozgások, egyetemi hallgatók utazása, turisztikai célzatú utazások, nagy kiterjedésű afrikai országok nomád pásztorkodása) vándorlásokat.

Nemzetközi vándorlásnak nevezzük az országok és a kontinensek közötti migrációt. Az elsődleges különbség a két típus között az áthidalt távolságban, valamint abban jelentkezik, hogy az országok közötti vándorlás megmarad az adott kontinens határain belül. A nemzetközi vándorlás mindig meghatározó szerepet játszik a népesség területi átrendeződésében. Az emberiség elterjedése nem valósult volna meg interkontinentális vándorlások nélkül. Afrikából így jutottak el a szomszédos szárazföldekre az őseink, vagy a jégkorszakok szintén a nagy léptékű vándorlással népesült be az amerikai kontinens, valamint Ausztrália és Óceánia szigetvilága is. A történelem nagy népvándorlásai mind

interkontinentális jellegűek (pl. tengeri népek vándorlása a Földközi-tenger medencéjében Kr. e. XII. század közepén, V-IX. század eurázsiai népességmozgásai). Ezek utolsó szakaszainak voltak részei őseink is, eljutva a Kárpát-medence területére. Meghatározó történelmi jelentőségűek a nagy földrajzi felfedezéseket követő vándorlások. Ezek hatására kerültek át Amerikába a fekete rabszolgák, valamint Amerikába és Ausztráliába a fehér lakosság ősei. Eleinte a fő kiindulási területnek Európa számított, a XIX. század második felétől azonban egyre több kínai, japán, koreai kapcsolódott be a migrációs mozgalmába. Az országok közötti vándorlások során is előfordult hatalmas népességtömegek helyváltoztatása. A fent említett politikai kitelepítések és elhurcolások mellett említést érdemel az India és Pakisztán 1947-es függetlenné válása után a két állam között végbement népességcsere, amelynek eredményeként mintegy 15 millió ember váltott országot. Ugyancsak milliós nagyságrendűre tehető az 1994-es ruandai népirtás áldozatainak száma, ahol a túlélő tuszik közül csupán 600 000 tért vissza hazájukba, a többi menekült a helyzet mérséklése után sem tért haza a szomszédos országokból. A nemzetközi migráció a 21. században is meghatározó folyamata az emberiség helyváltoztatásának, évente több mint 1 000 000 ember hagyja el szülőföldjét, és telepedik le tartósan vagy átmeneti jelleggel egy másik országban.

A nemzetközi migráció adataiban is megfigyelhetők bizonyos törvényszerűségek, amelyek számottevő területi különbségek miatt vannak jelen. Egyes országok pozitív vándorlási mérleggel rendelkeznek (azaz a bevándorlások száma meghaladja a kivándorlásokét), mások negatívval (esetükben az emigráció mértéke meghaladja az immigrációt). Vannak jelentős kibocsátó, illetve befogadó országok. Az elmúlt ötven évben a legtöbb bevándorlót az Amerikai Egyesült Államok, Kanada és Ausztrália fogadta be, ezen országok a nemzetközi vándorlási statisztika élmezőnyében találhatók jelenleg is. A legnagyobb kibocsátók az európai államok, latin-amerikai és távol-keleti országok

Az egyes országokban élő bevándorlók számát vizsgálva, a rangsor élén az Amerikai Egyesült Államok áll; ahol bevándorlók száma meghaladja a 40 millió főt, ami az ország teljes népességének 13%-át teszi ki. A bevándorlók legnagyobb része Mexikóból érkezik. Az egykor Európa-USA, majd később Ázsia-USA viszonylatban is kiemelkedően jelentős brain drain, azaz agyelszívás mára csaknem teljesen háttérbe szorult. A magasan kvalifikált munkaerő helyett főként mezőgazdasági idénymunkások érkeznek az országba. Ez a fajta munkaviszony utáni migráció Mexikó és az USA viszonylatában rendkívül jellemző, a két ország között a szabadkereskedelmi megállapodás 1994-es aláírása óta évente több mint 200 millió határátlépést regisztrálnak. A lista második helyén Oroszország áll, mintegy 12 millió fős bevándorolóból álló lakossággal. Ennek a csoportnak a többségét az egykori Szovjetunió

utódállamaiból érkező gazdasági bevándorlók képezik. A 2 millió főre becsült illegális kínai bevándorló igen jelentős mértékű bevándorló közösség Oroszországban. A harmadik helyen 10 millió bevándorlóval Németország áll, amely alapvetően a vendégmunkások hatalmas tömegeinek tudhatja be dobogós helyezését a listán. A németországi bevándorlók számottevő része török – több mint 2 millió –, de jelentős a szerbek, horvátok, lengyelek, oroszok, görögök, olaszok és spanyolok aránya is. Európában Ukrajna, Franciaország, Nagy-Britannia és Spanyolország, az amerikai kontinensről Kanada, Ázsiából pedig Szaúd-Arábia és India mind több mint 5 millió fős bevándorló lakossággal rendelkezik.

A nemzetközi migráció kiváltó okai

- gazdasági és társadalmi szintkülönbségek
- nemzetközi gazdasági munkamegosztás
- demográfiai robbanás, túlnépesedés
- háborúk, etnikai konfliktusok
- diszkrimináció, emberi jogok sérelme
- multikulturális birodalmak szétesése
- környezetpusztulás
- hagyományos életminták erodálódása

A nemzetközi migráció következményei

- pozitív és negatív kísérőjelenségek a kibocsátó és a befogadó országokban
- külső és belső feszültségek dinamikus jelensége
- munkaerőhiány és munkaerő felesleg kezelése
- menekülzáradat és menekültügyi vészhelyzet
- hatása a népesedési folyamatokra
- állampolgárság, politikai jogok
- kisebbségi kérdés újraértelmezése
- határvédelem
- szervezett bűnözés, kriminalizálódás
- hazautalások ¹

¹ A nemzetközi migráció aktuális kérdései a globális világban Dr. Pólyi Csaba, Nagykövet, a BGF, Szeged, 2012. május http://www2.u-szeged.hu/irsi/letolt/2012/kepzesek/A_nemzetkozi_migracio_aktualis_kerdesei_a_globalis_vilagban.pdf

A nemzetközi migráció kontinentális megoszlása a 2010-es adatok alapján

A nemzetközi migráció alakulása 1990-2010 (millió fő)							
Év	Világ	Afrika	Ázsia	Európa	Észak-Amerika	Latin-Amerika	Óceánia
1990	155,5	15,9	50,8	49,4	27,7	7,1	4,4
1995	165,9	17,9	48,7	54,7	33,6	6,2	4,7
2000	178,5	17,1	51,9	57,6	40,4	6,5	5
2005	195,2	17,7	55,1	64,4	45,6	6,8	5,5
2010	213,9	19,3	61,3	69,8	50,0	7,5	6
Forrás: Trends in International Migrant Stock: The 2008 Revision, United Nations, Department of Economic and Social Affairs/Population Division (2009)							

3. A mexikói bevándorlás szakaszai

A mexikói bevándorlásnak 3 nagy hullámát különíthetjük el a 20. században. A mexikói forradalom és az erős amerikai gazdaság óriási mértékű bevándorlást eredményezett az 1900-as évek elején. 1910 és 1930 között az amerikai nyilvántartások alapján a mexikói bevándorlók száma megtriplázódott, 200 ezerről 600 ezerre. Mindazonáltal a hivatalos adatok feltehetőleg nagymértékben pontatlanok és a mexikói bevándorlók száma sokkal magasabb volt. El Paso Texasban a mexikói bevándorlók "kapuja" lett egy új élet felé, a város mai napig erőteljes szimbólum mértékkel bír, mint a változás, a túlélés és a remény jelképe.²

A rövid távolságokra való tekintettel a mexikói polgárok könnyen és relatíve gyorsan haza tudtak jutni, és ennek, valamint a fokozatosan javuló mexikói feltételeknek köszönhetően, családi kötelékek miatt, vagy pusztán azért, mert elegendő pénzt kerestek egy kényelmesebb élethez sokan közülük hazatértek. Az 1910-es és 1920-as években becslések szerint több mint egy millió mexikói bevándorló tért vissza hazájába. A ki- és bevándorló folyamatok mértéke és összetettsége miatt, valamint a korabeli közigazgatási rendszer hiányossága miatt a mai napig csupán hozzávetőleges számadatokkal tudjuk meghatározni a 20-ik század elején USA-ban élő mexikói bevándorlók tényleges számát. A határ hossza és nyitottsága lehetővé tette az illegális bevándorlás nagymértékű elterjedését, mely ugyancsak

²<http://www.loc.gov/teachers/classroommaterials/presentationsandactivities/presentations/immigration/mexican.html>

ellenőrizhetetlenné tette az országba érkezők pontos számontartását. A hivatalos okiratokkal nem rendelkező bevándorlók nagy valószínűséggel kerültek a társadalmi perifériára, váltak sebezhetővé kizsákmányoló munkaviszonyok terén.

Szükséges szót ejteni a mexikói bevándorlókval kapcsolatos néhány általános tévhitről:

Ahogy a mexikói amerikai közösség egyre nőtt, szerepe az amerikai közösségi életben is egyre jelentősebbé vált. Amikor a korábbi mexikói területek tagállammá váltak, az felborította az amerikai kormány egyensúlyát. A nemzeti politikai szereplők próbáltak szavazókat nyerni a mexikói amerikaiak körében annak ellenére, hogy a jelöltek jelentős többsége európai származású amerikai volt.

A szórakoztató ipar nagy figyelmet fordított a mexikói kultúra terjesztésére. A népszerűsítés azonban sokszor sértő etnikai sztereotípiákat vagy rasszista elemeket tartalmazott, különösen a „mexikói” tematikájú hirdetések vagy dalok. Sokan a növekvő számú mexikói bevándorló közösséget társadalmi problémának vélték és célkitűzésüknek tekintették a mexikói amerikai közösség Amerika társadalmára való negatív hatásának kiküszöbölését. Az „americanization through home making” házvezetéssel az amerikanizációért című röpirat azt javasolja, hogy a mexikói lányokat varrásra, főzésre és takarításra oktassák, hogy ezzel fenntartsák a társadalmi békét. A röpirat szerzői úgy vélték, hogyha asszimilálni kívánják a mexikóiakat, azt a társadalmi rendjüknek kell tenni. Az otthon valóban a mexikói társadalom alappillére, az amerikai beolvasztás azonban a mexikói bevándorlókat nem a saját otthonuk Amerikában való megteremtésére sarkalta és nevelte, hanem más fehér amerikaiak otthonának fenntartására és háztartásának vezetésére, mintegy másodrendű állampolgárt képezve belőlük.

Az 1930- as gazdasági válság erősen sújtotta a mexikói bevándorlókat. A munkaügyi válság és az élelmiszerhiány az összes amerikai dolgozót érintette, azonban a mexikóiak és a mexikói amerikaiak még egy fenyegetéssel kellett, hogy szembenézzenek: a deportálással. Ahogy a munkanélküliség végigsöpört az Egyesült Államokon, a bevándorlók iránt táplált ellenséges hozzáállás nőtt és a kormány megkezdte a mexikói bevándorlók visszatelepítéséről szóló programját. A bevándorlóknak ingyen vonat utakat ajánlottak fel Mexikóba. Néhányan önként távoztak, másokat csellel vagy kényszerrel telepítettek haza, sőt néhány esetben csupán annak gyanúja miatt, hogy mexikói származásúak, telepítettek ki amerikai állampolgárokat. Az 1930-as évek során többszázezer mexikói bevándorlót utasítottak ki az országból, közülük sokan épp azok a munkások voltak, akiket egy évtizeddel korábban nagy

erőkkel és kecsegtető ígéretekkel toboroztak amerikai mezőgazdasági munkára. Azon mezőgazdasági munkások, akik maradtak, az ellehetetlenülés szélére kerültek. A bankok csődje a kisebb farmok végét jelentette, a nagy földbirtokosok pedig kénytelenek voltak megválni az állandó munkaerőiktől. Csakúgy, mint számos délnyugati család mexikói amerikai farmerek szintén migrálni kényszerültek a munka és a megélhetés után. Megalakult az U.S. Farm Security Administration, amely sok migráló farmer család számára nyújtott átmeneti biztonságot. Az FSA táborokat alapított, ahol szállást, ételt és orvosi ellátást biztosított a migráló farmer családoknak és menedéket nyújtott a bűnözés elől, melynek ezek a családok gyakran ki voltak téve a kiszolgáltatott helyzetük okán. A táborok egy nem várt jelenséget idéztek elő azzal, hogy összegyűjtöttek több különálló és független gazdálkodó családot, rendkívül megerősödtek a közösségen belüli kapcsolatok. A táborlakók közösen kezdték el megszervezni a munkát, és ez az összetartás vezetett később a mezőgazdasági munkásmozgalom megalakulásához. Habár a mezőgazdasági munkák jelentős részét tették ki a mexikóiak tevékenységének, a bevándorlók és leszármazottjaik egyéb területeken is nagy számban megtalálhatók voltak az ország délnyugati részén, főként a bányáiparban és az állattenyésztésben. Amerika fokozatosan terjeszkedő vasúti hálózata különös jelentőséggel bírt a mexikói bevándorlók számára. Amerika olcsó munkaerőt keresve alkalmazott előszeretettel mexikói bevándorlókat a vasút kiépítésére. Az új mexikói bevándorlók nem csupán a munka, de a mobilitás miatt is szívesen vettek részt vasút építésében, kihasználva az olcsó utazási lehetőséget és alkalmat arra, hogy eljuthassanak az USA északi és keleti területeire rokonaikhoz, egy új városi élet reményében.

A gazdasági világválság végére a mexikói amerikaiak többsége már nem vidéken élt. A 20-ik század fordulóján a bevándorló családok fokozatosan elhagyták a vidéket és az egyre növekvő ipari városok felé vették az irányt. Az első világháború és világgazdasági válság felgyorsította ezt a folyamatot. Los Angeles, San Antonio, Detroit és Chicago ekkor már nagyszámú mexikói amerikai közösséggel rendelkezik. A mexikóiak megjelenése a városokban újabb társadalmi feszültséget szült köztük és a jobban szervezett, régebben fennálló etnikai közösségek között. A helyzet 1942-ben éleződött ki az elhúzódt Zoot Suit zavargásokkal. A „zoot suit” egy népszerű viselet volt az afrikai és a mexikói férfiak körében az 1940-es években. Az öltözet extra széles vállú térdig érő kabátból és szegélyes bő nadrágból állt lapos kalappal. Miután egy csapat „zoot-suit” kamasz összetűzésbe került pár kimenőn lévő tengerésszel, a tengerészek elkezdtek áramlani az utcákon bosszúra szomjazva. A kocsmái vitának induló konfliktus elhúzódtó megszállássá lett, gyengék vették át az irányítást a városrészek fölött, veréssel büntetve minden mexikói amerikai férfit vagy fiút,

akit találtak. A bandák megállították a forgalmat, átkutatták az autókat, házakból, éttermekből-mozikból rángatták ki az ártatlan áldozatokat. A hatóságok 5 nap vérrontás után állították le a támadásokat. Az 1940-es évek újabb fordulópontot jelentettek a mexikói bevándorlás és az amerikai szabályrendszer vonatkozásában. Ahogy a hadiipar magával szippantotta az amerikai munkásokat, a farmerek újra kétségbeesetten kerestek olcsó munkaerőt és sürgették a kormányt, hogy tegyen ez ügyben valamit. 1942-ben az USA és Mexikó közösen létrehozta a „Bracero” (munkás) programot, ami arra sarkalta a mexikóiakat, hogy szerződéses munkásként átmenetileg vállaljanak munkát az Egyesült Államokban. A mexikói vendégmunkások igen alacsony bérezésűek voltak és olyan munkafeltételek mellett is elvállalták az állást, melyet az amerikai állampolgárok elutasítottak volna. A bracerokkal olyan szörnyen bántak Texasban, hogy egy bizonyos ideig a mexikói kormány elutasította Texas igényét a vendégmunkások alkalmazására. A program rendkívül népszerű volt az amerikai farmerek körében, és egészen 1964ig működött. Több mint 5 millió mexikói érkezett az USA-ba braceroként és több százezren az országban maradtak. A helyzet ironiája, hogy csaknem ugyanabban az időben, míg egyik kormányprogram igyekezett a mexikói bevándorlókat az USA-ba vonzani, addig egy másik kormányprogram minden erejével azon volt, hogy megszabaduljon tőlük.

A világgazdasági válságot követően sokkal nagyobb teret kapott a deportálást hirdető kampány. A kiutasítások egészen az 1950-es évekig zajlottak, több mint 4 millió bevándorlót kényszerítettek visszatérni Mexikóba. Sokan közülük már második generációs mexikói amerikaiként volt kénytelen elhagyni az otthonát és visszatérni egy olyan országba, melyhez egyetlen kötődése csupán etnikai hovatartozása volt.³

Az 1941 Pearl Harbor-i támadást követően számos mexikói amerikai jelentkezett katonai szolgálatra. Sok mexikói bevándorló tekintette tényleges hazájának az Egyesült Államokat és érezte kötelességének, hogy ő és amerikai állampolgárként született mexikói amerikai gyermekei is hűséggel vagy akár életükkel szolgálják az országot. A mexikói amerikaikat több mint 30 alkalommal tüntették ki a kongresszus becsületrendjével. A második világháborús veteránok külön politikai szervezeteket alapítottak miután visszatértek a szolgálatból. Több mexikói amerikai civil szervezet kiemelkedő szerephez jutott a háborút követő években. A két legfontosabb szervezet a League of United Latin American Citizens (LULAC) és The Mexican American Legal Defense and Educational Fund (MALDEF) volt.

³<http://www.loc.gov/teachers/classroommaterials/presentationsandactivities/presentations/immigration/mexican.html>

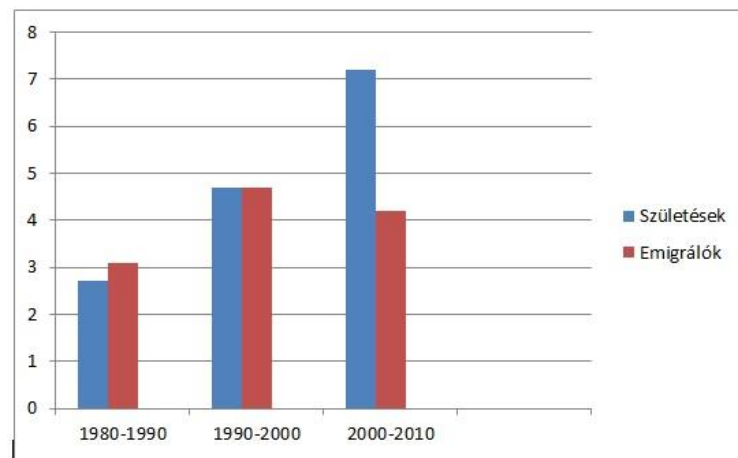
Talán a legismertebb mexikói amerikai mozgalom az UNITED FARM WORKERS egyesület volt az 1960-as és 1970-es években. Az UFW országszerte szervezte a mezőgazdasági dolgozókat és nyomást gyakorolt a munkáltatókra különböző bojkottok és szakszervezetek segítségével. A kampányaik széleskörű nyilvánosságot nyertek és az UFW vezetője César Chávez közismert képviselőjévé vált a mexikói amerikai közösségnek. Más aktivisták a mexikói amerikai nagyobb mértékű elfogadásáért és elismeréséért harcoltak. Ők magukat „Chicanos-nak” és „Chicanas-nak” nevezték. A mexikói bevándorlás harmadik hulláma jelenleg is zajlik. Az amerikai népszámlálási hivatal adatai szerint az Egyesült Államokban több mint 20 millió mexikói eredetű ember él. Az 1999-es években több legális bevándorló érkezett Mexikóból, mint az összes európai országból együttvéve. Jelentős változás, hogy a bevándorlás tartósabb jelleget öltött, a mexikóiak nagyobb hányada véglegesen az Egyesült Államokban telepszik le.

A mexikói bevándorlók és leszármazottaik egyre nagyobb szerephez jutnak az amerikai kulturális életben. A mexikói amerikaiak manapság gyakran töltenek be magas kormányhivatalnoki pozíciót, válhatnak polgármesterré, seriffé vagy iskolai tanácstaggá. Az előkelő művészek, írók és sportolók, mint például Carlos Santana gitárművész, Sandra Cisneros író, vagy Oscar De La Hoya boxoló mind a mexikói amerikai identitást erősítik és sarkallják nemzettársaikat a kultúrájuk megőrzésére. A fent említett kulturális és közéleti jelenlétén túl a mexikói bevándorlás legkiemelkedőbb hozadéka, mely az Egyesült Államok mindennapi életét nagymértékben megváltoztatja majd az, hogy két generáció múlva az Egyesült Államok több mint 25 százaléka latin amerikai eredetű lesz. Figyelemre méltó és egyben figyelmeztető az az arány, melyet főként a déli államokban figyelhetünk meg, ahol a lakosok számottevő hányada egyáltalán nem vagy csupán második nyelvként beszéli az angolt.⁴

⁴<http://www.loc.gov/teachers/classroommaterials/presentationsandactivities/presentations/immigration/mexican.html>

A hispán lakosság növekedése az USA-ban:

Mexikói-Amerikai népesség növekedése, 1980-2010 között

Forrás: <http://www.migrationpolicy.org/article/mexican-immigrants-united-states-0>

4. Az Amerikai Egyesült Államok – a bevándorlók országa

Amerika függetlenségének kikiáltásakor, a 13 alapító állammal a fiatal országnak (az indiánok nélkül) körülbelül 3 millió lakosa volt, négyötödük európai telepesek és leszármazottaik tették ki, a lakosság mintegy egyötöde pedig Afrikából behurcolt rabszolga, ill. azok leszármazottja volt. 2006-ban az ország lakossága túllépte a 300 milliót, azaz a népesség csaknem a százszorosára növekedett. Az európai államokkal való összevetés a rendkívüli mértékű népességnövekedést még hangsúlyosabban érzékelteti. A XIX. század fordulóján Franciaországnak 27,3 millió, Nagy-Britanniának 10,7 millió, Spanyolorzágnak pedig 10,5 millió lakosa volt, 2006-ra népességük 60 millióra, ill. Spanyolország esetében 44 millióra emelkedett. Ma az Egyesült Államok lakosságának csaknem 99 %-a a telepesek, bevándorlók, ill. rabszolgák leszármazottja, vagy bevándorló. Az őshonos amerikai indiánok, alaszakai és csendes-óceáni bennszülöttek a népesség csupán 1 %-át alkotják. A fenti adatok is szemléltetik, hogy Amerika valóban a bevándorlók országa. 1820 és 2000 között mintegy 66 millió bevándorló érkezett az Egyesült Államokba, amely a világtörténelem során valaha jegyzett legnagyobb mértékű nemzetközi migrációs folyamat. A bevándorlás a különböző időszakokban eltérő mértékű volt. Három meghatározó mutató, a lakosság növekedése, a bevándorlók száma és a külföldön születettek száma és aránya követésével négy jól elhatárolható korszakot különböztetünk meg.

Az első szakaszban, a XIX. század közepéig a bevándorlás szerepe a népesség növekedésében egyre erősebben jelentkezett, de nem éri el az egyharmados arányt. 1850-re Amerika külföldön született lakossága eléri a 2 milliót, ezzel a bevándorló lakosság aránya megközelíti a népesség 10 %-át. Ekkor a népességrobbanás a rendkívül magas népszaporulatra vezethető vissza. Az amerikai termékenységi ráta, azaz egy nőre jutó gyermekek száma 1790-ben 7,7, 1840-es évekig pedig 6,0 fölé maradt, majd az 1930-as évek nagy világgazdasági válsága idején fokozatosan csökkent 3,0 környékére. Campbell Gibson statisztikus-demográfus szerint az Egyesült Államok 1990-ben mért 249 milliós népességének 49 %-a az 1790-es telepes és fekete népességből származik, 51 % pedig az azt követő bevándorláshoz köthető.

A második szakaszra, az 1850 és 1924 közötti időszakra tehető a bevándorlási hullám csúcsa. A bevándorlók száma az 1880-as években túllépi az ötmillió határt, majd egy átmeneti visszaesés után 1900 és 1910 között, megközelíti a kilencmilliót. Ekkor már a népességnövekedés több mint a felét a bevándorlás adja. A külföldön születettek száma eléri 14 millió főt, az összlakosságon belüli arányuk pedig már az 1860-as évekre meghaladja a 13 %-ot, majd később a 14 %-ot is. Az összlakosságon belüli külföldön születettek ilyen magas arányát azóta nem sikerült egy országnak sem meghaladni.

A nagyméretű migráció azonban egyre növekvő társadalmi ellenálláshoz vezetett, amely végül kiváltotta a bevándorlás korlátozását. Ez tekinthető a harmadik szakasznak. A legjelentősebb intézkedés az 1924-ben megszigorított kvótatörvény volt, amely 160 ezer főben határozta meg az éves bevándorlás maximum mértékét. Ezt a kvótát az amerikai lakosság etnikai összetételének megfelelően osztotta el, ami tulajdonképpen a brit, ír és német bevándorlók előnyben részesítését jelentette. (A korlátozásokat követően a bevándorlás óriási mértékben csökkent, az 1930-as években csupán 50 ezer bevándorlót jegyeztek. Ugyan a második világháború után növekedésnek indult ez a szám, mégsem közelítette meg az 1924 előtti migrációs arányt. Az 1970-es évekre 10 millió alá csökkent a külföldön született lakosság száma, arányuk történelmi mélypontra, 5 % alá esett.

1965-ben új bevándorlási törvényt vezettek be, amely a negyedik szakasz kezdetét jelenti. Ez megszüntette az etnikai származás szerinti korlátozásokat és a kvótarendszert. A bevándorlás újra növekedésnek indult. Ez a folyamat napjainkban is tart, a statisztikákat tekintve minden eddigi rekord megdőlt. Az 1990-es években a legális bevándorlás meghaladta a 9 millió főt, 2000 és 2005 között pedig minden évben 1 millió feletti számokról beszélünk. A 2000 utáni évtizedben is jóval 10 milliót meghaladó mértékű a legális bevándorlás. 2000 után a természetes szaporulat évi 1,6 millió fő körül mozgott, ennek tükrében a

népességnövekedés hozzávetőlegesen felerészben újra a bevándorlás nagy mértékének köszönhető. Amennyiben a bevándorló családokban születő gyermekeket is figyelembe vesszük, akkor a bevándorlás közvetlenül és közvetve a népességnövekedés mintegy kétharmadáért felelős. A külföldön született lakosság száma 2005-ben meghaladta a 35 milliót, ami a teljes népesség csaknem 12 százaléka. A következő táblázat kiválóan szemlélteti az amerikai népesség gyors növekedését, valamint a migráció változó szerepét ebben a folyamatban, rámutatva a bevándorlók származási térségeinek jelentős átalakulására is, különösképp a 1970-es éveket követő időszakban.⁵

1. táblázat: **A lakosság növekedése és bevándorlás az Amerikai Egyesült**

Államokban (az adatok ezer főben értendők, a legális bevándorlók számát mutatják)

Év	Teljes lakosság	Növekedés a két népszámlálás között	Bevándorlás a két népszámlálás között származási régiók szerint				Legjelentősebb származási ország	
			Teljes bevándorlás	Európa	Ázsia	Amerika	Állam	Bevándorlók száma
1790	3,929,2	---						
1820	9,638,5	5,709.3	--					
1830	12,866,0	3,227.6	143.4	98.8	0	11.6	Írország	50.7
1840	17,069,5	4,203.4	599.1	495.7	0.1	33.4	Írország	207.4
1850	23,191,9	6,122.4	1,713.3	1,597.4	0.1	62.5	Írország	780.7
1860	31,443,3	8,251.4	2,598.2	2,452.6	41.5	74.7	Németország	951.7
1870	39,818,5	8,375.1	2,314.8	2,065.1	64.8	166.6	Németország	787.5
1880	50,189,2	10,370.8	2,812.2	2,271.9	124.2	404.0	Németország	718.2
1890	62,979,8	12,790.6	5,246.6	4,735.5	69.9	427.0	Németország	1,453.0
1900	76,212,2	13,232.4	3,687.6	3,555.4	74.9	39.0	Olaszország	651.9
1910	92,228,5	16,016.3	8,795.4	8,056.0	323.5	361.9	Ausztria-Magyarország	2,145.3
1920	106,021,5	13,793.0	5,735.8	4,321.9	247.2	1,143.7	Olaszország	1,109.5
1930	123,202,6	17,181.1	4,107.2	2,463.2	112.1	1,516.7	Kanada	924.5
1940	132,164,6	8,961.9	528.4	347.6	16.6	160.0	Németország	114.1
1950	151,325,8	19,161.2	1,035.0	621.1	37.0	354.8	Németország	226.6
1960	179,323,2	27,997.4	2,515.5	1,325.7	153.2	996.9	Németország	477.8
1970	203,302,0	23,978.9	3,321.7	1,123.5	427.6	1,716.4	Mexikó	453.9
1980	226,542,2	23,240.2	4,493.3	800.4	1,588.2	1,982.7	Mexikó	640.3
1990	248,718,3	22,176.1	7,338.1	761.6	2,738.2	3,615.2	Mexikó	1,655.8
2000	281,424,6	32,706.3	9,095.4	1,359.7	2,795.7	4,486.8	Mexikó	2,249.4

Forrás: **Congressional Budget Office, The Congress of the United States [2004]**

Az 1965-ös bevándorlási törvény hatására két jelentős változás is történt. Az egyik a fenti táblázatban is jól megfigyelhető távolodás az egyes kibocsájtó térségek között, a másik pedig a 20. század első felében szinte ismeretlen illegális bevándorlás drasztikus növekedése.

⁵ Gál Zsolt: - Budapesti Corvinus Egyetem, phd.lib.uni-corvinus.hu/300/1/gal_zsolt.pdf

Ugyan megosztóak a rendelkezésre álló adatok, az ezredfordulót követően az Egyesült Államok területén illegálisan tartózkodó lakosság száma mintegy 7-12 millióra tehető, az illegális határátlépők éves száma pedig nagyságrendileg 300-500 ezer körül mozog. Az illegális bevándorlók túlnyomó többsége a mexikói határon szökik az Egyesült Államokba, kisebb hányaduk a vízumuk lejárta után is az országban marad. Az ötvenes évekig az illegális határátlépés nem okozott különösebb problémát, ez azonban korántsem jelenti azt, hogy mint jelenség nem is létezett. A XX. század elején a mezőgazdasági területek elterjedésével rohamosan nőtt a termelés az USA délnyugati részén. Ezzel egy időben a mexikói forradalom és polgárháború (1911-1917) és az erősödő szegénység egyre több mexikóit sarkallt hazája elhagyására és arra, hogy a jobb megélhetés reményében északra induljon. Tekintve, hogy a amerikai-mexikói határt semmilyen módon nem őrizték, a bevándorlást pedig törvényileg sokáig nem is korlátozták, ekkor legfeljebb nem dokumentált migrációról beszélhetünk. A mexikói határon való átszökés ténylegesen illegálisnak csak az 1917-es, írástudást igazoló tesztet kötelezővé tevő, az 1924-es, 160 ezres éves bevándorlási kvótát meghatározó törvények, valamint a határőrség (Border Patrol) 1924-ben történt felállítása után minősült.⁶ Az 1920-as évek második felében 20 000 körül mozgott az Egyesült Államok területéről évente deportált illegális bevándorlók száma, a harmincas években ez 10 ezer körüli szintre csökkent. 1910 és 1930 között csaknem 1,5 millió mexikói, azaz az ország akkori lakosságának 10 %-a vándorolt az Egyesült Államokba, ma illegálisnak minősülő módon. A nagy világgazdasági válság idején (1929-1934) ez a bevándorlás jelentősen csökkent. Ekkor Amerika rendkívül súlyos gazdasági problémákkal küszködött, erre vezethető vissza a kiutasított külföldiek számának csökkenése is a harmincas években. A második világháború alatti gazdasági konjunktúra következtében olcsó munkaerő iránti tömeges kereslet megjelenése újra jelentős változásokat indított el.

A Mexikóból az Egyesült Államokba irányuló munkaerő-migráció egyik fő csatornája az a mezőgazdasági idénymunka-vállalást lehetővé tevő ún. Bracero program. Az Egyesült Államok Kongresszusa először 1882-ben fogadott el bevándorlást korlátozó törvényt. Ez erősen diszkriminálta a kínaiakat, megvonva tőlük a bevándorlás jogát, a már az USA területén tartózkodóktól pedig az állampolgársághoz jutás lehetőségét. A fentieken túl előírta a nem kívánatosnak minősülő egyének, csoportok (értelmi fogyatékosok, bűnözők) távol tartását. A kongresszus ugyan 1897-től több olyan törvényt fogadott el, amelyek az írástudást igazoló tesztet állapítottak meg követelményként, de ezt a hivatalban lévő amerikai elnökök

⁶ <http://irps.ucsd.edu/assets/022/8795.pdf>

Clevelandtól Wilsonig mind megvétózták. A Kongresszus azonban 1917-ben alkotmányos többséggel felülírta Wilson vétóját, ezzel törvénybe iktatva a tesztet. Ez csak bármilyen nyelvű írástudást követelt meg, nem az angol nyelv ismeretét. 1921-ben elfogadták az első kvótatörvényt, amely 357 ezer főben határozta meg az éves bevándorlás maximumát, ezt kétszer, 1924-ben 160, majd 1929-ben 157 ezer főre mérsékelték. A kvótát a népszámlálási adatok alapján, az amerikai lakosság etnikai összetétele alapján osztották el, hogy a bevándorlók összetétele az ország tényleges etnikai összetételét tükrözze. Ez tulajdonképpen egy hivatalos, legális foglalkoztatást engedélyező, vendégmunkás programot jelentett. A másik a nagy ütemben növekvő illegális bevándorlás, amely a XX. század közepétől kezdett komolyabb gondokat okozni.

A Bracero program (1942-1964)

Az Egyesült Államok kormánya 1942-ben a háborús konjunktúra következtében kialakult munkaerőhiányra való tekintettel létrehozta az ún. Bracero programot, amely a mexikói mezőgazdasági idénymunkások („braceros”) toborzását könnyítette meg. A program keretében az amerikai munkaadók egy-egy mezőgazdasági szezonra mexikói munkásokat alkalmaztak, akik törvényesen, állami engedéllyel munkát vállalhattak az Egyesült Államokban. Ennek feltétele az volt, hogy vállalták, hogy az idény végén elhagyják az országot. A programban aktívan részt vett a mexikói kormány, amely az amerikai kormánnyal évente egyeztetett a vendégmunkások számáról. 1942-től 1954-ig évente 50 és 200 ezer főre tehető a braceroók száma, majd 1954-től hirtelen a duplájára emelkedett, az ötvenes évek második felében már meghaladta a 400 ezer főt, míg 1956-ban érkezett a legtöbb idénymunkás, 445 ezer fő. (ezzel párhuzamosan az amerikai hatóságok keményen felléptek az illegális bevándorlók ellen, több mint 1 millió mexikóit utasítva ki az országból.) A külföldi idénymunkások USA-ba való áramlása növekvő társadalmi és hazai munkavállalói tiltakozáshoz és ellenálláshoz vezetett.(a mexikói vendégmunkások alacsonyabb bérekért dolgoztak ellehetetlenítve a hazai szakszervezetek érdekérvényesítő képességét.) A végül kormány 1964-ben véget vetett a programnak. A hatvanas évek végétől, már illegálisan, újra erősödött a mexikóiak foglalkoztatása, ami újra kiváltotta a szakszervezeti mozgalmak ellenszenvét. A legjelentősebb a Cesar Chavez vezette United Farm Workers Union volt, amely 1969-ben az illegális bevándorlás ellen tiltakozó menetet vezetett a mexikói határhoz. Chavez azzal vádolta az amerikai hatóságokat, hogy az üzleti érdekek nyomására szinte tudomást sem vesz a tömeges illegális bevándorlásról. A kiutasított illegális bevándorlók száma 1951-ben meghaladta az 500 ezret, 1953-ban pedig a 880 ezret. Az 1954-ben Eisenhower-adminisztráció által indított, vizes hátsó névre keresztelt művelet (Operation

Wetback) idején érte el a csúcspontot, amikor a Bevándorlási és Honosítási Hivatal (INS - Immigration and Naturalization Service) csaknem 1,1 millió illegális bevándorlót, túlnyomórészt mexikóit, toloncolt ki az országból. Ennek hatására az illegális migráció nagymértékben csökkent, de részben a Bracero program megszüntetése miatt, a hatvanas évek közepétől újra növekedésnek indult. 1986-ban a Ronald Reagan kormány egy új bevándorlási törvényt fogadott el (Immigration Reform and Control Act). A jogszabály tulajdonképpen amnesztiát adott csaknem 2,7 millió (1982 előtt az országba érkezett) illegális bevándorlónak, köztük 2 millió mexikóinak, rendezve jogi helyzetüket. A törvény megtiltotta az illegális bevándorlók foglalkoztatását, és jelentős mértékben növelte a mexikói határ őrzésére szánt kiadásokat a további illegális határátlépések megakadályozása érdekében. A szigorított határellenőrzés dacára a kitoloncolt illegális bevándorlók száma éves szinten 1 millió körüli maradt, 2000-re 1,8 millióra nőtt, a következő 5 évben pedig 1-1,4 millió között ingadozott. 2000-t követően az illegális bevándorlók száma 7-12 millióra emelkedett. Ez a kirívó arány az alábbi tényezőknek köszönhető:

- A kimutatott jövedelmi különbség az Egyesült Államok és a közép-amerikai országok között továbbra is számottevő maradt, az amerikai gazdaság fejlődése az 1990-es években történetének szinte leghosszabb növekedési időszakát élte, hiszen mintegy 22 millió új munkahelyet teremtett. Adott volt az egyik oldalon az olcsó munkaerő kínálata és a másik oldalon a munkáltatók részéről jelentkező kereslet az illegális munkások iránt.
- Az amerikai hatóságok az estek nagy részében a mexikói-amerikai határra és a határhoz közeli területekre fókuszáltak az illegális migráció elleni küzdelemben. 1970 és 2000 között a letartóztatások mintegy 93 %-a a határ menti övezetben volt, az esetek 60 százalékában közvetlenül az illegális határátlépésekor fogták el az illegális bevándorlókat. Az Egyesült Államok belső területein nem alkalmazták vagy csak ritkán az ilyen jellegű ellenőrzéseket. A kilencvenes években a határőrség főként a mintegy 3500 km hosszú mexikói határra összpontosította járőrözéseket, ahol biztonsági kerítést is emeltek. A nagyvárosok környékére koncentrált és nagyméretű illegális bevándorlás és embercsempészet tiltakozásokhoz vezetett a helyi lakosság részéről. A kaliforniai San Diego és a mexikói Tijuana közötti szakaszon („Operation Gatekeeper”) az őrzőjáratok megduplázása mellett 14 kilométeren biztonsági kerítés is épült. Az intézkedéseknek a következményeként az El Paso melletti határszakaszon havi 15 ezerről 4 ezerre csökkent az elfogott illegális határátlépők száma. Az illegális határátlépések száma nem csökkent számottevően, csak fokozatosan földrajzilag áthelyeződött a gyengébben megfigyelt, ritkán lakott arizonai és kelet kaliforniai sivatagos területekre. Ennek eredménye, hogy az arizonai Yuma és Tuscon körzetében 1996 és 2005

közötti időszakban 28 ezerről 138 ezerre, illetve 305 ezerről 439 ezerre emelkedett az elfogott és feltartóztatott illegális bevándorlók száma.

- Annak ellenére, hogy az illegális idegenek foglalkoztatását 1986 óta törvény tiltja, a gyakorlatban reálisan alacsony a munkahelyi ellenőrzések száma. A határőrség összes letartóztatásainak száma elenyésző 0,6 %-a (5800 fő) történt munkahelyeken, és mindössze 72 munkáltató ellen indult hivatalos eljárás.

- Az amerikai hatóságok az elfogott illegális bevándorlók több mint 95 százalékát, akik a kilencvenes években önként elhagyták az országot, ez a mexikóiak esetében úgy valósult meg, hogy busszal átvitték őket a határ mexikói oldalára. Az ország ily módon történő „önkéntes” elhagyása esetén nincsenek jogi következményei az illegális határátlépésnek, a határsértő később akár legálisan visszatérhet az Egyesült Államok területére. Az illegális bevándorlók ezért többször is megpróbálnak átjutni az amerikai határon, amennyiben elfogják őket, utána „önként” visszatérnek Mexikóba, majd újra próbálkoznak. A gyakorlat mutatói szerint általában másodszori, harmadszori próbálkozásra sikerül a bejutás. A fentiek alapján egyértelmű, hogy amennyiben az illegális bevándorlóknak sikerül átjutniuk a mexikói határon, akkor jó eséllyel már nem fogják el és nem toloncolják ki őket az Egyesült Államokból. 2004-ben a 10,3 millióra becsült illegális bevándorló az USA teljes lakosságának mintegy 3,6 százalékát jelentette, a 35,3 millió külföldön született amerikai lakosnak több mint az egynegyede illegális bevándorló volt, akik mexikói származásúak százalékban.⁷

A hivatalos adatok szerint Kalifornia lakosságának 7, Arizona lakosságának 8 százaléka illegális bevándorló. Az életszínvonal és a bérek közötti különbségek az Egyesült Államok és Mexikó valamint a többi latin-amerikai ország között jelentősek, ezért nem valószínűsíthető, hogy az illegális bevándorlók utánpótlása csökkenni fog. Az illegális bevándorlók számának növekedése mellett jelentős változások voltak észlelhetők összetételükben. A hatvanas évekig bevándorlók nagy részét a mezőgazdaságban foglalkoztatott egyedülálló férfi idénymunkások jelentették, akik évente akár többször is visszatértek falujukba. Az elmúlt évtizedekben az Egyesült Államok területeire érkező illegális migránsok már egy nagyrészt városi területeken, többnyire az iparban és a szolgáltatások területén foglalkoztatott közösség. A határőrizet fokozott szigorítása következtében egyre nehezebbé vált az Egyesült Államok és Mexikó közötti határ illegális

⁷ Gál Zsolt: - *Budapesti Corvinus Egyetem*, phd.lib.uni-corvinus.hu/300/1/gal_zsolt.pdf

átlépése, ezért a származási otthonba való hazalátogatások gyakorisága jelentősen csökkent, minek következtében az illegális lakosság egyre állandóbbá, tartósan letelepedetté vált. A mexikói gazdasági problémák (reálbérek csökkenése) és az Egyesült Államokba irányuló illegális migráció növekedése között az összefüggés egyértelmű. Az Egyesült Államokba az 1820 és 1960 közötti időszakban a bevándorlók túlnyomó többsége Európából érkezett. Az ázsiai bevándorlók (kínaiak, japánok) gyakori diszkriminációval, kirekesztéssel szembesültek. 2000-re az említett arányok az ellenkezőjére alakultak, a bevándorlóknak mindössze egytizede érkezett Európából, a migránsok több mint fele latin-amerikai, egynegyede ázsiai volt.⁸

5. Határ és migráció

Mexikót és az Amerikai Egyesült Államokat csaknem 3300 km hosszú határ választja el egymástól, mindamellett a határon több mint száz éve hagyományosan átjáró mexikói migránsok függőségek és kapcsolatok ezer szálán kötik egymáshoz a két országot. A két szomszédos ország sajátos együttlétben éli meg munkaerő-piacuk teljes jellegét. Mexikóból a 70-es, illetve a 90-es évek óta erős növekedésnek indult a korábban is jelentős migráció a vonzó munkalehetőségekkel csábító északi szomszéd felé. A PEW Hispanic Center közlése szerint immár 12,7 millió mexikói él – ebből 7,6 millió dolgozik – az USA-ban 2008-ban, ők teszik ki az összes migráló közel egyharmadát. Mexikói félről ez azt jelenti, hogy minden ott született állampolgár 11 százaléka él és/vagy dolgozik az északi szomszédnál. Az elmúlt években a kivándorlási tendencia erősödött, évente kb. 400–450 ezer mexikói választja ezt az opciót, a növekedés 2000 és 2006 között évente 9,9 százalékot tett ki. A Mexikóból az Amerikai Egyesült Államokba irányuló bevándorlás gazdaságilag és történelmileg mély gyökerei mellett tradicionálisnak mondható annak egyik vonása, a nagyarányú illegalitás. Az említett PEW jelentés becslése szerint az összes mexikói bevándorló 59 százalékát teszi ki a törvénytelenek aránya, de ennél magasabb becsült adatok is léteznek. Az illegális migráló (unauthorized, indocumentado) papírok nélkül, egyéni megoldásokkal, vagy az egyre drágább, de igen hatékonyan működő embercsempészek – coyotes – segítségével jut el az országba. Másik lehetőség, hogy a turista-vízummal visszaélve maradnak és vállalnak munkát

⁸ A migráció szociológiája 2. www.tarki.hu/hu/about/staff/sb/sik_a_migracio_szociologiaja_2.pdf
http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0CDkQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.tarki.hu%2Fhu%2Fabout%2Fstaff%2Fsb%2Fsik_a_migracio_szo

az országban, főleg az USA déli államaiban. (A munkavállalás és a letelepedés formai aspektusaira még visszatérünk.) A bevándorlás a két ország politikai-gazdasági kapcsolatainak egyik meghatározó eleme. Hozzákapcsolva természetesen, hogy utóbbi viszont jelentős mértéke ellenére sincs intézményesen szabályozva. A mexikói-USA határon történő migrációs folyamat összefüggései külső szem számára valós, vagy látszólagos paradoxonok sorával írható le. Ide tartozik elsőként az a tény, hogy az északi szomszéd, az USA 1993 óta jelentős intézkedéseket tesz a határőrizet és a határvédelem megerősítésére, az utóbbi években többszörösére növelték az anyagi ráfordításokat és a határőrizet (border patrol) létszámát. Ennek célja a törvénytelen bevándorlás megfékezése, illetve az elrettentés. A számok és az elemzések viszont azt mutatják, hogy mindez nem éri el a kívánt hatást, a nagyszámú illegális bevándorlás továbbra is a valóság szerves eleme. Ez ugyanis minden kockázata ellenére kecsegtető marad, amíg az USA munkaerőpiaca munkát és jobb kereseti lehetőséget nyújt a déli országból érkező, nagyrészt alacsony képzettségű tömegek számára. A kereslet tartósan fennáll, a munkáltatók szívesen alkalmazzák az illegális határátlépőket. A határ átlépése után a leendő munkavállalók, élve a központi nyilvántartás mai napig fennálló hiányával, valószínűsíthetően hamis adószámot és társadalombiztosítási azonosítót „szereznek”, s ezzel kezdenek dolgozni. A munkavállaló és a munkáltató is figyel a formalításra, az előírt járulék - befizetéseket egyikőjüknek sem lenne célszerű elkerülni. A határfelügyelet megerősítése mellett az adminisztratív akadályok is kiemelkedőek. Nagyon szigorúak a vízumkiadás feltételei, emiatt azt sok mexikóinak esélye sincs megszerezni. A munkavállalási engedélyek száma és megoszlása pedig nem mutatja a tényleges keresletet. Az idetartozó szabályozás megváltoztatása lehetőséget nyújtana az illegális bevándorlás csökkentésére: szakemberek évek óta javasolják a kiadható munkavállalási engedélyek számának emelését, a kvóták hozzáigazítását az igényekhez. A határszakasz őrzésének megerősítésének indoka amerikai oldalról nemcsak az illegális bevándorlók, hanem a kábítószer-csempészet (illetve 2001 óta a terrorizmus) elleni küzdelem is. Minden politikai igyekezet ellenére az illegális bevándorlás kiszűrésére hivatott határellenőrzés fontosságát és hatékonyságát illetően a szakirodalom jelentős kritikákat fogalmaz meg. A tények azt is taglalják, hogy a határőrizeti kiadások emelésével messze nem arányos az illegális dolgozók országhatárokon belüli ellenőrzése. Jelentős az országon belüli – a munkavállaláshoz kapcsolódó azonosítókra vonatkozó (E-verify) – munkáltatói ellenőrzés szinte teljes hiánya. Ennek törvényi szabályozása láthatóan nem haladt előre az elmúlt évek során sem. Az 1993–2004-es közötti periódus adatait elemezve Cornelius rámutat, hogy a határőrizet kiadásait ötszörösére, míg a Border Patrol létszámát háromszorosára növelték ebben az időszakban

(vagyis 3800 millió USD-ra, illetve 11 000 főre (majd ez utóbbit 2009-re 18 319 főre). Ezzel szemben az illegálisok kiszűrésére mutató munkahelyi ellenőrzések száma 1992 és 2002 között 7053-ról 2061-re csökkent. 2001-ben ezzel az egész ország területén 124 fő (immigrant agents for work place enforcement) tevékenykedett, de a rászánt munkaidő 1999 és 2003 között a felére csökkent. A két tényt összevetve elképzelhető, hogy a szakértők kritikusak a hatékonyságot és a pontosságot illetően, s alapvető szemléletbeli változtatást és megközelítést kínálnak. Paradoxonnak tűnhet az is, de nem az, hogy épp a 90-es évek óta indult jelentős növekedésnek az USA-ba irányuló mexikói migráció, holott az 1994-ben tető alá hozott NAFTA (North American Free Trade Agreement, az USA, Kanada és Mexikó szabadkereskedelmi egyezménye) egyik eredményeként épp azt várták, hogy csökkenti majd az észak felé irányuló kivándorlási hajlandóságot. Az egyezmény előkészítése és aláírása során mexikói politikai szándéknyilatkozatok szintjén többször elhangzott: Mexikó nem embereket, hanem javakat szeretne exportálni. Azt kívánták, hogy a megállapodás segítségével fellendül Mexikóban a külföldi tőkebefektetés, s a megnövekedett kereskedelmi forgalom is pozitív hatással lesz majd a hagyományosan strukturális gondokkal és feszültségekkel küzdő mexikói munkaerő-piacra. Ezzel szemben immár a mexikói munkavállalók 18 százaléka dolgozik külföldön, és a munkaerőpiacra évente kilépők immár fele választja a migrációt. A két fejlett NAFTA - tagország, Kanada és az USA árnyékában Mexikó továbbra is csak hosszútávon fohászkodhat abban, hogy a szabadkereskedelmi egyezmény jótékony hatásai valamilyen mértékben gazdasági és társadalmi konvergenciához vezethetnek az országban.⁹

A politikai szándéknyilatkozatok és a hosszú távú elképzelések helyett azonban a gazdasági realitások irányítják mexikóiak cselekvéseit. A vándorlás valós lehetőség, annak minden ígéretével együtt. Az USA-ban dolgozók hazautalásai manapság nemzetgazdasági szinten is jelentős összegeknek számítanak. Másrészt, már középtávon is érzékelhető következmény a kettős – egymást nem tagadó, hanem kiegészítő – identitás kialakulása, valamint a szerteágazó, állampolgári öntudatot és értékeket is befolyásoló kulturális-mentális transzfer, amely Mexikóban is egyre inkább új motivációt ad a politikai gondolkozásnak és a civil szerveződéseknek. Ez a rendszeres „feedback” nem elhanyagolható a küldő ország társadalmi fejlődése, közösségépítése szempontjából, különös tekintettel arra, hogy mellé anyagi források is társulnak. Ne feledjük, az USA-ban élő mexikói bevándorlók kb. 80

⁹ Nagy Éva: Mexikó – USA: nemzetközi migrációs tapasztalatok, <http://egyenlito.eu/nagy-eva-mexiko-usa-nemzetkozi-migracios-tapasztalatok/>

százaléka nem veszi fel az amerikai állampolgárságot, és szorosan kötődik szülőhazájához. Azonosságtudatukat, nyelvüket, kulturális szokásaikat nagymértékben megtartják, de a természetes asszimilációs folyamat kapcsán minőségileg új elemekkel is bővítik őket. Az USA-ban aktív részt vesznek civil szerveződések munkájában, és a társadalmi-politikai viszonyok új dimenzióit ismerik meg. Szembesülnek egy egészen másfajta állampolgár-állam viszonyral is, mindezek pedig permanens tudati transzfert is jelentenek, elsősorban Mexikó felé. Az elemzők ezekkel a hosszú távon nem lebecsülendő, gazdasági tényezőkön túlívelő folyamatokkal is számolva nemzetközi politikai, illetve civil elkötelezettségről, transznacionális közösségekről beszélnek.¹⁰

6. Mexikó, a migránsok hazája

A tradicionálisan küldő országnak számító Mexikó, melynek szakképzetlen és iskolázatlan munkaereje, a nála jóval fejlettebb, északi szomszédjához, az Amerikai Egyesült Államokba vándorol, ugyanis az USA természetes befogadó állama ennek a munkaerőnek. Ez a fajta migrációs folyamat több mint egy évszázados múltra vezethető vissza, melyek mind gazdasági, mind kulturális alapokra épül. A XIX. század közepéig Mexikóhoz tartozó, mára azonban az Amerikai Egyesült Államokhoz tartozó déli államokban, (nevezetesen: Texas, Kalifornia, Arizona) a bevándorló személyt, nem kötelezi értékrendjének, kulturális hagyományának megváltoztatására, ugyanis ezeken a területeken számos olyan csoportot, közeget lelhet, mely megegyezik a sajátjával.

A kivándorlási folyamat következtében, olyan összetartás keletkezett a migráló személyek között, amely mindenféleképpen említésre méltó. A Mexikóban bekövetkezett belső munkaerő-piaci feszültségeket, részlegesen oldja meg a migráció. Az országból évente közel félmillió lakos távozik a jobb élet reményében, munkavállalásuk után, pedig a pénzküldemény (hazautalás) elengedhetetlen, otthon ragadt családjuk fenntartásában. Az országnak gazdasági szempontból ez előnyt jelent, azonban társadalmi szempontból hátrányt jelent, ugyanis a rengeteg kivándorlónak köszönhetően Mexikóból hiányzik a 20-39 közötti korosztály. Általában azok a személyek vándorolnak ki az országból, akik alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek.

¹⁰ Nagy Éva: Mexikó – USA: nemzetközi migrációs tapasztalatok, <http://egyenlito.eu/nagy-eva-mexiko-usa-nemzetkozi-migracios-tapasztalatok/>

A nemzetközi és hazai migrációt vizsgáló EMIF, 10 évet és közel másfél millió személy adatait vizsgálta. A vizsgálat eredményéből teljesen kivehető volt, hogy még mindig rengetegen vándorolnak ki Mexikóból a jobb élet reményében, figyelmen kívül hagyva a bevándorlás legális/illegális lehetőségeit. A felmérésben résztvevő kivándorlók válaszaiból nyilvánvaló volt, a legalitás/illegalitás aránya egyre romlóbb tendenciát mutat. Míg 1993-94-ben a belépéshez és munkavállaláshoz szükséges papírokkal a válaszadók 59%-a rendelkezett, ez a szám a 2002-2003-as időszakra már 41%-ra csökkent.

A migráló személyek alacsony iskolázottsággal rendelkeznek, azonban az USA-ba való belépéskor, ha lassan is, de fejlesztik. A kivándorló személyek, otthon rekedt családjukra gondolva, elképesztő pénzösszeget (remittances) utalnak haza. Míg az ezredév fordulójánál ez az összeg 5910 millió dollár volt, 2007ben 26 076 millió dollárt tett ki. A világgazdasági válság bekövetkezésének egyik hátránya, hogy ennek az összegnek a mérlege még pozitív, azonban már elenyésző százalékban nőtt, ugyanis alig 2%-os volt. 2003-ban még 53,3 százalék, majd 21,9, 18,3, illetve 17,9 százalék volt a hazautalt pénzek összegének évenkénti növekedési aránya. Ez a hazautalt összeg évek óta folyamatosan 9 olyan szövetségi államba érkezik, ahol a lakosságszám növekedése rendkívül alacsony. Az egyik ilyen legnagyobb összeget regisztráló állam Michoacán. A 2006-os felmérés alapján ez az állam 2472 millió dollárt regisztrált, mely az USA GDP-jének 13,2%-át tette ki.

Ezek a hazautalt összegek, illetve a külföldi munkavállalások fellendítik a küldő ország gazdaságát is, ugyanis az emberek pénzhez jutnak, tudják biztosítani maguk és családjuk számára a megélhetést. Egy 2003-2005 közötti felmérés során, mely nevezetesen a határ menti városokra fókuszált, 14000 mexikói vendégmunkást kérdezett ki, a hazautalási tradícióikról. Átlagban közel 350 dollárt utalnak haza, ez rendkívül nagy összeg, tekintve, hogy Mexikóban a havi minimálbér körülbelül 85 dollárt tesz ki. A megkérdezettek majd 2/3-a (63,1%) arról számolt be, hogy jövedelme magasabb 1500 dollárnál, bár 4/5-ük (79%) középfokú végzettséggel sem rendelkezik.

A felmérés során felmerült a kérdés, hogy mik is azok a tényezők, melyek a migráló személyeket megmozgatják? Szinte minden személy, a jobb megélhetést, illetve a rákényszerülést hozta előtérbe. Mexikói részről erős a kínálat és a készlet, hisz az 1994–2000 közötti pozitív tendenciákat az ország nem tudta tartósan fenntartani, ekkor átlagosan 740 000 új, formálisan is regisztrált munkahelyet hoztak létre. (Ennek egyik érdekes aspektusa az északi határ menti összeszerelő üzemek (maquiladora) hatása az országon belüli délről északra irányuló migrációra, illetve 2000-től kezdve térvészük részben a még olcsóbb munkaerőt kínáló kínai telephelyekkel szemben).

A 20. század végén bekövetkező hirtelen nagy migrációs hajlam növekedését, az 1994-ben életbe lépett szabadkereskedelmi egyezmény és a piacnyitás okozta. Ekkor az ipari termelés elképesztő munkaerő-piaci tendenciát indított el az ipari termelés bizonyos részlegeiben, nevezetesen a mezőgazdaságban. Ennek a migrációs folyamatnak köszönhetően, Mexikóban, a tradicionálisnak számító cipőipar, illetve bőrfeldolgozás háttérbe szorult, másrészt pedig megnövekedett a mezőgazdaságból élők menekülése a földről. A mezőgazdaságból élő személyek (subsistence farmers) követték a migrációs folyamatot, ők azonban a városokba telepedtek le, főként délről északra menekültek. A menekülés az 1994-es piacnyitásnak, az állami támogatások csökkenésének, illetve megszüntetésének tudható be.

A mexikói kormány a piacnyitás következtében, a legszegényebb réteg szociális politikáját új alapokra helyezte. Ehhez köthető az 1994-ben Progres a néven elindult, 2002-ben Oportunidades néven folytatott terv, mely a szegény családokra fókuszált, és kisebb-nagyobb pénzösszegekkel támogatta ezeket a réteget. A programban az egészségügyi ellátást, és az iskoláztatást támogatták. Ennek a nemzetközi elismerést nyert programnak köszönhetően 2000-ben, 2,6 millió háztartást, 12 millió embert, 2005-ben pedig már 5 millió háztartást ért el. A program mérlege pozitív, hisz legsúlyosabb szegénységben élők aránya 2000 és 2006 között 24 százalékról 13,8 százalékra csökkent.

Azt azonban, nem tudhatjuk, hogy a programtól függetlenül, a családok, nem-e választják a migrációt. A világgazdasági válságtól függetlenül, nagy számban nő az északi határra költöző személyek száma. Hiszen ott működnek nagy összeszerelő üzemek, melyeknek köszönhetően a munkahely biztosított. Azonban az északi határon való munkavállalást csak átmeneti megoldásként gondolják, hiszen a regisztrált munkaviszonnyal rendelkező személyek könnyebben tehetik meg a határon átvetető lépéseket.

Azonban miért is szeretnék a határon túl élni, munkát vállalni? A kivándorlásnak már számos olyan indokai vannak, amely nem feltétlenül gazdasági jellegű. Nevezetesen, az életkor, nem, stabilitás, jobb közbiztonság, az ügyfél-központú közigazgatás. A felmérésekből azonban egy értelemszerű képet kaphatunk: a hazaküldött összegeket tekintve, arra a következtetésre juthatunk, hogy az USA-ban dolgozó bevándorlók, sem kapnak mindenféle esetben munkalehetőséget. 2007 októberében az USA munkanélküliségi mutatója 4,45 százalék volt, a mexikóiaké viszont 5,36. Egy évvel később ugyanez a szám már 6,29, illetve

7,7 vagyis a mexikói bevándorlók foglalkoztatása jobban ki van téve a gazdasági ciklusok változásainak¹¹

7. USA – célország vagy átmeneti megoldás

A határ másik oldalán azonban a helyzet valójában változatlan, ami a bevándorlással kapcsolatos politikai gondolkozást és a törvényhozási folyamatokat illeti. Egyértelmű, hogy a megerősített határőrizet és a vízumkiadás feltételei nem számolnak a valós helyzettel, és gazdasági érdekek szinte generálják és támogatják az illegalitást. Jelentős fejleményként tudható be, hogy az évente néhány alkalommal ingázó illegális mexikói bevándorlók nem kockáztatják a határátlépést, inkább tovább maradnak, vagy – eredeti terveikkel ellentétben – viszik magukkal a családjukat a tartós és tartós letelepedésre számítva. Szintén nem véletlen következmény, hogy az embercsempészeknek fizetett összeg kétszeresére-háromszorosára emelkedett (jelenleg akár 1700–2100 USD átlaggal számolhatunk személyenként). A legszegényebbek számára még mindig marad a gyakran akár életveszélyes illegális migráció extrém környezeti feltételek mellett. Az illegális bevándorlás ennek ellenére folytatódik, hiszen az alapvető motivációként létező gazdasági feltételek nem változnak. Ugyan világgazdasági válság a folyamat enyhülését vonja magával, de az eddigi jelek szerint az USA-ban élő mexikói bevándorlók jelenleg a kivárára és a nehezebb feltételek átvészelésére rendezkednek be. Ami érthető, hiszen az anyaországukat a válság még jobban sújtja, visszailleszkedési esélyeik pedig ennek tükrében hatványozottan romlanak. Az illegális tartózkodás intézményi-politikai döntési következménye, hogy jelentős hátrányt jelent a fiatalabb generáció számára az iskoláztatás, tanulás szempontjából. A bevándorlók legalizált státusza megkönnyíti a fiatal generáció számára az oktatási lehetőségeket. A magasabb iskolai képzettségük folytán, könnyebb az integrálódásuk a munkavállalási lehetőségeik. Egyértelműen ez egy különösen fontos érv a legalizálás mellett, hiszen a mexikói bevándorlók nagy hányada be tud és be is akar illeszkedni a befogadó ország társadalmi normáiba. Ennek bizonyítéka, hogy második-harmadik generációs képviselőik is megjelennek a helyi civil és politikai szerveződésekben is. Az asszimilációt elősegíti az USA multikulturális jellege, nyitottsága a sokszínűségre. Értékeiket, fogyasztási szokásaikat egyre inkább figyelembe

¹¹ Nagy Éva: Mexikó – USA: nemzetközi migrációs tapasztalatok, <http://egyenlito.eu/nagy-eva-mexiko-usa-nemzetkozi-migracios-tapasztalatok/>

veszi a befogadó környezet, minek következtében a kettős identitású mexikói-amerikai már tudatosan beépíti értékrendjébe mindkét kultúra elemeit, és tudatosan részt vesz mindkét hazájában a civil vagy a politikai életben.

A nemzetállami határokon történő migráció jellemzően egy alulról induló gazdasági-társadalmi folyamat, amelyet ezidáig nemzetállami szinten hozott politikai és intézményi döntésekkel illetve hiányával, halasztgatásával próbáltak meg az érintett országok megoldani. A külföldi munkavállalás kapcsán mindinkább felmerül a nemzetállami szinten szervezett szociális ellátó rendszerek (oktatás, egészségügy, nyugdíj-rendszer) adaptálásának feladatai, illetve az aktuális helyzet megfelelő stratégiai átszervezése, amely megelőzheti a későbbi egyéni és társadalmi gondokat. Előreláthatóan érdemes figyelembe venni, hogy a gazdasági migráció jelenségét háttérbe szorítja a nem gazdasági indokok megerősödése.¹²

8. A bevándorlók multikulturális öröksége

A mexikói bevándorlók és az mexikói-amerikai leszármazottjaik egy különleges helyet foglalnak el az Egyesült Államok bevándorlás történetében. Különböző megnevezésekkel különböztetik meg őket, pedig és eltérő etnikai háttérrel rendelkeznek.

Jelenleg több millió ember vallja magát mexikóinak vagy mexikói amerikainak az Egyesült Államokban. Számos mexikói már több száz évvel az Egyesült Államok megalakulását megelőzően a déli és a nyugati régiókban letelepedett le. A 20 században érkezett a bevándorlók legnagyobb hulláma az országba és a folyamat a mai napig tart.

A mexikói amerikaiak multikulturális öröksége igen meglehetősen gazdag és szerteágazó. Magába foglalja a spanyol, mexikói és bennszülött kultúrák jellegzetességeit, formálva a túlélésért folytatott évszázados változásokkal és az észak-amerikai kultúrába történő asszimilációval. Történelmüket meglehetősen befolyásolták a háborúk, a válságok, a Gaudalope Hidalgó-i béke a Gadsden vétel illetve a bevándorláshoz való változó politikai vélekedés.

A mexikói bevándorlás ténye, nemcsak az amerikai jogrendszerben, hanem a közvéleményben egy nagyon összetett és fontos helyet foglal el. Az egyes bevándorlási törvények eltérő politikát folytattak, mivel mindig az éppen aktuális politikai hatalom érdekeit tükrözték. Így esetenként tárt karokkal várták az országba érkezőket, míg máskor túlzottan

¹² Nagy Éva: Mexikó – USA: nemzetközi migrációs tapasztalatok, <http://egyenlito.eu/nagy-eva-mexiko-usa-nemzetkozi-migracios-tapasztalatok>

szigorú és sok gyakran jogtalan szankciókat alkalmazva. A bevándorlóknak minden esetben számítaniuk kellett a kiszámíthatatlan fogadtatással, beilleszkedésük teljes mértékben függött a befogadó közösség magatartásától.

Tekintettel arra, hogy a mexikói bevándorlók és azok leszármazottjai Amerika lakosságának jelentős hányadát teszik ki, napjainkban a társadalom az egyik legbefolyásosabb rétegévé váltak. Tulajdonképpen első mexikóiak nem léptek át az amerikai határt, a határok lépték át őket.

Észak-Amerikában a 16. század kezdetétől a spanyol gyarmatosítás idejétől élnek spanyolok, és a mexikóiak mindig fontos részét képezték az egész kontinens kultúrájának. Ennek bizonyítéka, hogy az első észak-amerikai egyetemet Mexikó City-ben alapították, az első hivatalos nyomtattott sajtó 1538-ban is Mexikóban látott napvilágot.

Az első mexikói telepések a mai Új-Mexikó területén éltek és ők alapították Santa Fe városát 1610-ben. Bár a spanyolok jutottak hatalmi pozíciókhoz, a mexikóiak elsődlegesen meszticek, tehát a spanyol és a bennszülött entikai örökséggel rendelkező emberek voltak. A 19. századig Mexikó északi része, a Rio Grande folyó környéke csak ritkán lakott terület volt. A mexikói kereskedők, kormányhivatalnokok, amerikai vadászok általában kis településeken éltek, jórészt a missziós templomok közelében. Mindez jellemző volt egészen 1821-ig, a mexikói függetlenség kialakulásáig.

Az 1846. évben sokminden megváltozott, mivel Texas annektálása okán háború tört ki Mexikó és az USA között. Mexikó vesztesként került ki a háborúból és 1848-ban alírták a Guadalupe Hidalgo-i békét. Az USA 15 millió dollárért megvásárolta Californiát, Texast, Colorado, Arizona és Új Mexikó, Utah és Nevada egyes területeit.

Majd 1854 az USA gyakorlatilag felvásárolta Dél-Arizónát és Új-Mexikót mintegy 10 millió dollárért. A szerződés, amely a Gadsden vétel néven került be a történelembe, hozzájárult a nyugati országrész fellendítéséhez és a korszerű vasúthálózat kiépítéséhez. Az említett események következtében az USA lakossága mintegy egyharmad résszel megnövekedett mindamelllett, hogy több tízezer mexikói állampolgár az Amerikai Egyesült Államok lakosává és állampolgárává vált.

A békeegyezmény ugyan biztosította a biztonságukat és tulajdonjogaikat, de mivel az érintett területek a központi irányítástól távol voltak, az egyezményben lefektetett jogokat nem tudták teljes mértékben érvényesíteni. Ezeknek a következményeként a 19. század végére a mexikói amerikaiak nagy részét megfosztották a földjeiktől.

A 20. század elején Mexikó és az USA közötti határokat a politikai és társadalmi instabilitás jellemezte. Sokan váltak banditák és fosztogatók áldozatává.

A mexikói amerikaiak a történeteiket az úgynevezett corrido dalokban, melyeknek történeteit a határ balladákban dolgozták fel. Ezek nemcsak egyszerű dalok voltak, melyek szájhagyomány útján terjedtek, hanem mintegy megzenésített hírszolgáltatóként használták a fontos aktuális eseményekről. Számos dal a mai napig fennmaradt és nagyon népszerű.¹³

9. A bevándorlás következményei

Felvetődik a kérdés, hogy az Amerikai Egyesült Államok számára a munkaképes korú lakosság növelése a bevándorlás útján, képes - e a társadalmi előregedés ellensúlyozására. A migráció akkor képes számottevően enyhíteni az öregedés gazdasági terhein, ha fiskális mérlege pozitív és kapcsolódik más gazdaságpolitikai intézkedésekkel, elsősorban a munkaerőpiac és a nyugdíjrendszer reformjával.

A bevándorlás egy stagnáló, új munkahelyeket nem teremtő munkaerőpiacon automatikusan nem képes megemelni a foglalkoztatottságot, és javítani az eltartók és eltartottak közötti arányt. Az egyes rohamosan öregedő népességű országokban a nyugdíjrendszer átalakítása nélkül nem képes, mindamellett, hogy a befogadó társadalmak számára messze nem tolerálható méreteket kellene öltenie. A bevándorlás ezért akkor képes hatékonyan segíteni, ha kapcsolódik az állami felosztó-kirovó nyugdíjrendszerek és a munkaerőpiacok reformjával is. Ennek célja a járulékfizetők és a járadékosok közötti arányok változásának megállítása és az állami nyugdíjkiadások növekedésének csökkentése. Az állami nyugdíjrendszerek reformjára elsősorban az Egyesült Államokban van szükség a munkaerő - piaci változtatásokra, főleg a magas munkanélküliséggel és alacsony, stagnáló vagy lassan növekvő foglalkoztatottsággal rendelkező országoknál kell fogatosítani.

A következő reformokra van szükség:

- a munkaerőpiac liberalizálása,
- az adó-és járulékterhek fokozatos csökkentése,
- a szociális juttatások ésszerűsítésére, a hosszú távon folyósított, a munkakeresésre nem motiváló segélyek csökkentése,
- a munkahelyteremtés, munkavállalás és a mobilitás motiválása,
- az állami felosztó-kirovó nyugdíjrendszerek reformja, a rendszer egyes paramétereinek megváltoztatása, mint a nyugdíjkorhatár megemelése, korkedvezményes

¹³ <http://epa.oszk.hu/00000/00039/00004/polyi.html>, Pólyi Csaba: A mexikói migráció okai és néhány következménye

nyugdíjazás regulációja, és a részleges, hosszabb távon történő teljes áttérés a tőkésített rendszerre.

Az említett a reformokkal együtt a bevándorlás csak akkor képes mérsékelni az öregedés okozta növekvő terheket és segít akár hosszabb távon is fenntarthatóvá tenni a generációk közti szolidaritás elvére épülő központi állami ellátórendszereket, ha fiskális mérlege pozitív. Mindez azt jelenti, hogy a bevándorlók által befizetett adók és járulékok összességének értéke meghaladja a velük kapcsolatos állami kiadások, vagyis az állami költségvetésekből számukra finanszírozott juttatások, szolgáltatások és javak összértékét. Ennek elsődleges feltétele, hogy a bevándorlók korösszetétele a lehető legkedvezőbb legyen a fogadó országokénál. A fiskális mérleg ezzel összefüggésben elsősorban a bevándorlók munkaerő-piaci teljesítményének, jövedelmének és az ezekkel szorosan kapcsolódó jóléti fogyasztásának lesz a függvénye.

A bevándorlás közvetlen költségvetési mérlege alapvetően a következő tényezőktől függ:

A legfontosabb tényező, hogy a munkaerő-piacon megjelenő dolgozók iránti kereslet találkozik-e a bevándorló munkások alkotta kínálattal. Fontos szempont, hogy a munkaerőpiacra hány és milyen összetételű, képzettségű bevándorló érkezik. Amennyiben a kínálat mennyiségileg és minőségileg is arányaiban kielégíti a keresletet, akkor a bevándorlók többsége munkavállaló lesz, adófizető dolgozó válik belőle, minek következményeként nagymértékben javítja a fiskális mérleget. Amennyiben az előbbi eset nem valósul meg, akkor a bevándorlók (vagy a helyi lakosok) magasabb százaléka mértékben lesz munkanélküli és igényli a jóléti állam gondoskodását, minek következtében növekszik a hozzájuk kapcsolódó állami kiadások mértéke, és romlik a fiskális mérleg. Egy széleskörű jóléti rendszerrel működő országban a szegényebb bevándorlók komoly terheket róhatnak az adófizetőkre, ha korlátlanul hozzáférnek az állami juttatásokhoz és szolgáltatásokhoz.¹⁴

A munkaerőpiaci-állapotot és a jóléti fogyasztás mennyiségét jelentősen befolyásolja a bevándorlók összetétele. A munkaerő-migráció keretében érkezők (különösen, ha konkrét munkahely betöltésére érkeznek) szinte biztosan találnak munkát, addig a menekültek, a családegyesítés okán érkezők, és az illegális bevándorlók nem a gazdasági munkaerőigény figyelembevételével lettek szelektálva, ezért kevesebb eséllyel képesek munkavállalásra.

A bevándorlók munkateljesítménye, jövedelmük és jóléti fogyasztásuk főképp képzettségük és nyelvtudásuk a függvénye. Általában a magasan képzett bevándorlók

¹⁴Gál Zsolt: - Budapesti Corvinus Egyetem, phd.lib.uni-corvinus.hu/300/1/gal_zsolt.pdf

könnyebben találnak állást, magasabb a jövedelmük és ezért kisebb a jóléti fogyasztásuk, viszont több adót fizetnek. Az alacsony végzettségű és a befogadó ország nyelvét gyengén beszélő bevándorló nagy eséllyel lesz munkanélküli, amennyiben dolgozik, alacsonyabb a keresete, ezért számára magasabbak az állam jóléti kiadásai.

A bevándorlók anyaországokból magukkal hozott kulturális és szociális normái és hagyományai számottevően befolyásolhatják a fiskális mérleget. Az olyan országból érkezők, ahol megszokott a sokgyermekes család és a nők általában háztartásbeliként otthon maradnak, akkor a családokat és a gyermeknevelést nagy összegekkel kénytelenek támogatni. A bevándorlók magatartása az átlagosnál magasabb bűnözés növeli a közbiztonságra, igazságszolgáltatásra és büntetés-végrehajtásra költött állami kiadásokat, míg az alacsonyabb bűnözés ugyanezekben a területeken megtakarításokat okoz. Mindezek alapján meghatározható a fiskális mérleg szempontjából legkedvezőbb a befogadó ország szempontjából a bevándorlás gazdasági hasznának maximalizálására irányuló politika összetevői:

A munkaerő-migrációt részesíti előnyben, főképp a magasan képzett munkaerő bevándorlását támogatja, ugyanakkor támogatja az alacsonyabb végzettségű migránsok letelepedését, mivel jelentős munkaerő-piaci kereslet jellemző rájuk. Határozottan állást foglal az illegális bevándorlás ellen, a menekültek számát csökkenti, a családdegyesítéseket csak a legközelebbi hozzátartozókra korlátozza. A bevándorlók hozzáférését a jóléti rendszerhez kihasználásához részben, vagy átmenetileg korlátozza. A menekültstátus megítélési kérelmet gyorsan elbírálja, az eljárás alatt pedig a munkaerőpiacot legalább részben megnyitja a kérelmező előtt. Motiválja a kérelmezőt a munkavállalás mielőbbi megkezdéséhez a magas szintű pénzügyi támogatás a párosításával.

Az ezredforduló idején az Amerikába irányuló bevándorlás tényleges mérlege nullszaldóhoz közeli, ami nemzetgazdasági szinten szinte elhanyagolható mértékű. A legális bevándorlás inkább pozitív, az illegális migráció enyhén negatív mértékű volt. A bevándorlás mindamellett számos társadalmi problémák is felvetett, mivel a multikulturalizmus ideológia értelmében és gyakran integrációs/asszimilációs politikák nélkül történt, annak ellenére, hogy a migránsok jelentős része pedig lényegében teljesen eltérő kulturális és társadalmi környezetből érkezett. Mindezek komoly társadalmi, szociális, etnikai, nemzetbiztonsági és politikai problémákat okozott a legtöbb befogadó államban. Mindezek az érintett államokban a lakosság egyre növekvő ellenállásához is vezettek, ami az egyik legfontosabb belpolitikai témává emelte a migráció és az integráció kérdését. Az érintett országokban aktuálissá vált a bevándorlási politikák reformja a bevándorlási politikák átalakítása, ami bevándorlás gazdasági hasznossága, a fiskális mérleg javítása és az öregedés okozta gondok csökkentése

szempontjából jelentős változtatásoknak számítanak. A lakosság ellenállása és a politikai vezetés indokolatlan félelme következtében nagymértékben akadályozza a reformok bevezetését. A legtöbb gondot a jogszabályok végrehajtása a bevándorlási törvények sorozatos áthágása és az ismétlődő amnesztiák okozzák. A befogadó országok politikai vezetésétől ezért nagyobb sebesség és határozottság lenne várható.¹⁵

Az eddigiek alapján egyértelműen megállapítható, hogy a mexikói emigráció nem elszigetelt jelenség, a hasonló nemzetközi folyamatok részét képezi, és különleges jellege okán a mexikói - amerikai kapcsolatrendszer megkerülhetetlen elemévé vált. Az egyes gazdasági ciklusok során már korábban is, de a 2001. szeptember 11-i terrortámadás óta a migráció a kétoldalú kapcsolatok olyan állandó eleme, amelyik mindkét oldalon belpolitikai csatározások központi témájává áll és befolyással lehet a politikai erőviszonyok alakulására a latin szavazatok súlya, illetve az emigrációs voksok formájában.

Általános értelemben az további következtetések vonhatók le:

- A történelmi gyökerekre és az elmúlt évtizedekben kiépült összetett kapcsolatrendszerre támaszkodó emigrációs folyamat nagy valószínűséggel fennmarad az elkövetkező években is.
- Az amerikai közvéleményben uralkodó negatív előítéletek (az emigráció és a bűnözés összekapcsolása, eltartásuk költségeinek emelkedése, a bérszínvonalra gyakorolt negatív hatása) ellenére a latin származású amerikaiak jelentősége hovatovább növekszik, ami elsősorban a természetes szaporodásuk a bevándorlásnak tudható be.
- Az emigráció jelenléte nélkül elképzelhetetlen az amerikai gazdaság folyamatos működése.
- A közeljövőben szükséges és fontos az amnesztia-rendelet hatályba lépése az illegális bevándorlók számára.
- Szükséges egy kétoldalú mexikói-amerikai migrációs megállapodás, amelynek feladata, hogy megoldja a terrorizmus elleni küzdelem okán motivált amerikai félelmeket és az országhatárok biztonságos ellenőrzését.¹⁶

¹⁵ Gál Zsolt: - Budapesti Corvinus Egyetem, phd.lib.uni-corvinus.hu/300/1/gal_zsolt.pdf

¹⁶ <http://epa.oszk.hu/00000/00039/00004/polyi.html>

A migrációt formáló tényezők és politikai következményeik

Egyes vélemények szerint érdemes vizsgálni, hogy a migráció specifikus folyamataiban egyes tényezők milyen kölcsönös együtt hatásban vannak egymással. A jelenkori migráció egy olyan társadalmi folyamat, amelynek saját specifikus dinamikája van. Az őket beindító tényezők és következményeiket az alábbiak szerint lehet jellemezni:

A migrációt befolyásoló faktorok három csoportba oszthatók:

1. A migrációs folyamat szociális dinamikájából származó tényezők,
2. A globalizációhoz, transznacionalizmusához és az észak–dél kapcsolatokhoz kötődő tényezők,
3. A politikai rendszereken belüli tényezők.¹⁷

A migrációs folyamat szociális dinamikájából származó tényezők

1. Láncmigráció és hálózatok
2. A család és közösség
3. Elhelyezkedés az élet körforgásában.
4. A migrációs ipar
5. A politikák, mint lehetőségi struktúrák
6. Strukturális függés az emigrációtól
7. Strukturális függés az emigránsok munkájától: Az USA mezőgazdasági szektorának szüksége van a mexikói feketemunkásokra, azért, hogy az előállítási költségek alacsonyak maradjanak, ezek a munkavállalók olyan foglalkozásokban koncentráálódtak, amelyeket a helyi lakosok nem, vagy nem képesek, illetve nem hajlandók elvégezni.¹⁸

¹⁷http://www.hhrf.org/kisebbssegkutatas/kk_2004_01/cikk nyomtatas.php?id=1043

¹⁸ <http://epa.oszk.hu/00000/00039/00004/polyi.html>

10. Befejezés

A munka a migráció általános fogalmán és hozzá fűződő történelmi példákon keresztül jut el az Egyesült Államok, mint a világ egyik legnagyobb külföldön született népességével rendelkező ország tanulmányozásához. Az Egyesült Államok vonatkozásában a mexikói bevándorlás történelmi, földrajzi és politikai vetülete is igen jelentős és összetett. A két ország területi vitáit követő béke alapjaiban változatta meg mindkét állam életét. Az Egyesült Államok a Guadalupe-Hidalgo-i békével nem csupán óriási területet nyert, de azzal, hogy lakosságának száma csaknem az egyharmadával emelkedett egyben egy új „kisebbséget” teremtett az éppen egyesülni és egységesülni vágyó országban. A mexikói-amerikai határ hossza és annak természeti jellege is igen sarkalatos pontja a kérdéskörnek. A két ország közötti egyezségek- Bracero program, erősen szemben állnak a szinte egy időben alkalmazott igen szigorú kitelepítési, bevándorló-ellenes intézkedések sokaságával. A szabályozások hiánya vagy azok szigorának túlkapása kiválóan szemlélteti a két ország kapcsolatának kettősségét.

Felhasznált irodalom:

- http://www.hhrf.org/kisebbssegkutatas/kk_2004_01/cikk_nyomtatasi.php?id=1043
Letöltés ideje [2014.04.02]
- <http://epa.oszk.hu/00000/00039/00004/polyi.html> Letöltés ideje [2014.04.02.]
- Gál Zsolt, 2007, Bevándorlás az Amerikai Egyesült Államokban és az Európai Unióban Enyhíti vagy elmélyíti az öregedés okozta problémákat?, Budapest, 2007, Budapesti Corvinus Egyetem, Nemzetközi Kapcsolatok Doktori Iskola, Ph.D. értekezés, 52-84 p, 156-167 p, phd.lib.uni-corvinus.hu/300/1/gal_zsolt.pdf Letöltés ideje [2014.04.02.]
- <http://epa.oszk.hu/00000/00039/00004/polyi.html>, Pólyi Csaba (2004) A mexikói migráció okai és néhány következménye, Kül-Világ, 1, 4, Letöltés ideje [2014.04.02.]
- <http://irps.ucsd.edu/assets/022/8795.pdf> Letöltés ideje [2014.04.02.]
- <http://www.loc.gov/teachers/classroommaterials/presentationsandactivities/presentations/immigration/mexican.html> Letöltés ideje [2014.04.04.]
- Nagy Éva, 2010/11 Egyenlítő, Mexikó – USA: nemzetközi migrációs tapasztalatok, <http://egyenlito.eu/nagy-eva-mexiko-usa-nemzetkozi-migracios-tapasztalatok> Letöltés ideje [2014.04.05.]
- A migráció szociológiája
www.tarki.hu/hu/about/staff/sb/sik_a_migracio_szociologiaja_2.pdf
http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0CDkQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.tarki.hu%2Fhu%2Fabout%2Fstaff%2Fsb%2Fsik_a_migracio_szo Letöltés ideje [2014.04.05.]
- <http://www.migrationpolicy.org/article/mexican-immigrants-united-states-0> Letöltés ideje [2014.04.06.]
- http://www2.u-szeged.hu/irsi/letolt/2012/kepzesek/A_nemzetkozi_migracio_aktualis_kerdesei_a_globalis_vilagban.pdf Letöltés ideje [2014.04.06.]
- Aaron Terrazas, 2010, Mexican Immigrants in the United States, Migration Policy Institute, http://www.adapttech.it/old/files/document/5782MPI_IMMIGRAZIONE.pdf Letöltés ideje [2014.04.06.]

- Pablo Ibarrraran and Darren Lubotsky, 2007, Mexican Immigration and Self-Selection, New Evidence from the 2000 Mexican Census, <http://www.nber.org/chapters/c0103.pdf> Letöltés ideje [2014.04.06.]
- Jorge Durand, Universidad de Guadalajara Douglas S. Massey, University of Pennsylvania René M. Zenteno, Instituto Tecnológico y de Estudios Superiores de Monterrey, Campus Guadalajara, Mexican Immigration To The United States: Continuities and Changes, Latin American Research Review Volume 36, Number 1, Pages 107-127, <http://www.plataformademocratica.org/Publicacoes/19800.pdf> , Letöltés ideje [2014.04.06.]
- Chiquiar, Daniel, Univesrity of California, San Diego, Hanson, Gordon H., University of California, San Francisco, 2002, International Migration, Self-Selection, and the Distribution of Wages: Evidence from Mexico and the United States, <http://escholarship.org/uc/item/64k0513q>, Letöltés ideje [2014.04.06.]
- Douglas S. Massey, 1995, The New Immigration and Ethnicity in the United States, Population and Development Review, <http://www.u.arizona.edu/~jag/POL596A/massyimmigeth.pdf> Douglas S. Massey, 1995, The New Immigration and Ethnicity in the United States, Population and Development Review, <http://www.u.arizona.edu/~jag/POL596A/massyimmigeth.pdf>